

Jacob Ängman

KONSTPAUS!
GÖREL ÅSBO-STEPHANSSON

EN BANBRYTARE och förnyare inom svenskt silversmide har den ganska anonyme **Jacob Ängman** kallats. Andra formgivare däremot har blivit både välkända och hyllade, som **Carl Malmsten** för möbeldesign och **Stig Lindberg** för formgivning av porslin och textil. Kanske beror Ängmans anonymitet på att han var så tillbakadragen och tystlåten som person. I hans kvarlåtenskap fanns skissen till en amulett med en inskription på latin som översatt till svenska löd: "Att tiga gör ingen skada".

Han föddes i Änge, nära Brunflo, 1876 och som en hyllning till hembyn Änge ändrade familjen sitt efternamn till Ängman. Hemgården fick säljas när fadern dog och då var sonen Jacob endast sex år. Trots ekonomiska problem kunde han fortsätta sina studier, först vid Östersunds läroverk och senare på Tekniska skolan i Stockholm.

Efter avslutad skolgång i Stockholm fick han ett stipendium och kunde resa till Weimar, där formgivaren **Henry van de Velde** blev hans lärare och inspiratör. Denne var emot kopierandet av äldre stilar och anslöt sig till den nya jugendstilen. I den stilen hämtade man inspiration från naturens organiska former, i stiliserad form. En ports överdel kunde dekoreras med blomkransar eller eklöv och en stolsrygg i ek kröntes ofta med ett äpple i relief. Ängman blev även inspirerad av den engelska inredningsstilen "Arts and Crafts", som förordade hantverksföremål i stället för maskintillverkade produkter.

Efter hemkomsten bosatte sig Jacob Ängman i Stockholm och fick anställning som ciselör-mästare. Vid ciselering dekorerar man silverföremål genom att med hammare och mejsel bearbeta silvret. Ängman blev så småningom konstnärlig ledare och ateljéchef på Guldsmedsaktiebolaget. Under intryck av jugend utvecklade han sitt formspråk, som dock framför allt kännetecknas av klassicism och funktionalism.

Särskilt berömd har Jacob Ängman blivit för formgivning av bestick; de mest populära modellerna är Vasa och Rosenholm, med stilren formgivning. Bildens bestick i modellen Rosenholm, från 1935, har blivit mångas favorit. Den övre delen av skaftet har i ytterkant försetts med ett slags inbuktningar, som inramas av räfflor på tvären. Dessa återkommer i skaftets nedersta del, som är lätt uppsvängd. Själva skedbladet har en ren form. Dessa bestick ingår i arkitekt **Robert Berghagens** gåva av svensk brukskonst till Jamtli 1966.

De kyrkliga uppdragen blev många för Jacob Ängman, däribland altarkorset till Östersunds nya kyrka. Brudkronor blev en specialitet för honom på äldre dagar. De kunde utformas med små, hängande hjärtan som skulle klinga milt när bruden skred fram uppför altargången. Han hann också göra ritningarna till en brudkrona med rubiner och akvamariner för Brunflo kyrka innan han avled 1942.